

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XVI. Tobias uterque in mercenarium suum munificentissimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Pietas & Sobrietas. Quid exigit sobrietas, non ignoramus. Quid velit Pietas, inquirendum.

Prov. 1. 17-22. Eccl. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31.

Salomonis esoraculum: *Animus gaudens etatem floridam facit. Quod Siracides amplissime confirmans, Tristitiam, inquit, longe est velle à regnulos enim occidit tristitia, & non est utilitas in illa. Zelus & iracundia minuunt dies. Vel è trivis notum, quod veteri meo canitur.*

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum, Curas tolle graves, irasqi crede profanum.

Angores & merores presentia vite mala non mitigant, sed gemina & duplicant, vites deiciunt, denique vitam extinguunt. *Incunditas cordis, ait Siracides, hæc est vita hominis, & thesaurus sine deflectione sanctitatis.* Velim, ais, esse lætus, modo possim. *Poteris, si volueris. Animus re verà gaudens & hilaris firmà lætæque in Deum fiduciã sese attollit, divino nutu & arbitrio in omnibus acquiescit.* Hæc animi tranquillitas, hæc vera est lætitia. Paradigma hujus nobilissimum Tobias. Erat is senex & eger: senectus enim ipsa est morbus erat cæcus, erat egens & pauper saltatibus ereptis, in aulã regem habebat hostem, importunam domi & acerbam conjugem, irrisores cognatos; & tamen non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitate evenit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vite sue. Ita divinæ voluntati ac providentiæ omnia commisit, se à Deo non penitus deferendum scivit, ita Deo placuisse tranquillè tulit, ita reliquum vite suæ in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Domini in pace perrexit. Ita prolixus, ita sanè, non contristabit justum, quidquid ei acciderit. Hæc Pietas vera, hæc incerta est lætitia, hæc vita longa. Nam licet quandoque impii diu vivant, non tamen pergunt cum bono profectu timoris Dei in pace; quamvis pii citius moriantur, obdormiunt tamen in bonâ senectute. Melior vita, bona quàm longa. Satis diu vixit, qui bene vixit. Vita quæ sceleribus impeditur, non vivitur, sed perditur. Præclare dixit Ambrosius: *Inspiciens in bello nutritur & in discordiis justus in senectute bonâ vivit, quia bene senescit: Injustorum autem nemo quamvis cornicibus vivacibus diuturniore vitâ vixerit. Ille ergo bene senescit, qui bene senescit.* Hæc vitæ diuturnitas in omnium est potestate. Ita cuiuslibet volenti senescere permissum. Miserat Hieronymus ad Paulum Concordiensem centum annorum vegetissimum senem epistolam: in eâ senis optimi sanctos mores, corpus validum, ætatem insolite prolixam longævam eleganter commendans: *Ece, ait, jam centenus ætatis circulus volvitur: & tu semper præcepta Domini custodiens, futura beatitudinem vitæ per presentia exempla meditaris. Oculi puro lumine vigent: pedes imprimunt certa vestigia: auditus penetrabilis, dentes candidi, vox sonora, corpus solidum, & succi plenum: cani cum rubore discrepant, vires cum ætate differunt. Non memoria tenacitatem, ut in plerisque cernimus, antiquior senectû dissolvit. Non calidi acumen ingenii frigidus sanguis obrundit. Non contractam rugis faciem arata frons exasperat, non denique tremula manus per curvos, cetera tramites errantem stylum ducit. Futuræ nobis resurrectionis virorem in te Dominus ostendit, ut peccati sciamus esse, quod ceteri adhuc viventes præmoriuntur in carne; justitia, quod tu adolescentiam in alienâ ætate mentiris. Et quamquam multis istam corporis sanitatem, etiam peccatoribus evenire videamus: tamen illis hoc diabolus mimistrat, ut peccati tibi Dominus præstat, ut gaudeas. Vide te, obsecro, quàm peritè hic juvenis centum annorum geminis radicibus illis Sobrietate, & Pietate sit usus ad vitam ultra seculum propagandam.*

Ibid. v. 23.

Est vera tranquillitas in animo arbitrio acquiescente.

Hujus exemplum in Tobia: Tob. cap. 2. v. 13. & 14.

Prov. 1. 12. v. 21.

Ambros. tom. 1. lib. 2. de Abraham cap. 9. mihi pag. 331. Hæc in somo a. habens editiones alie. Hieron. tom. 1. ep. 12. ad Paulum Concordiensem mihi p. 55. In Paulo Concordiense.

Prov. 1. 12. v. 21.

Angores & merores presentia vite mala non mitigant, sed gemina & duplicant, vites deiciunt, denique vitam extinguunt. Incunditas cordis, ait Siracides, hæc est vita hominis, & thesaurus sine deflectione sanctitatis. Velim, ais, esse lætus, modo possim. Poteris, si volueris. Animus re verà gaudens & hilaris firmà lætæque in Deum fiduciã sese attollit, divino nutu & arbitrio in omnibus acquiescit. Hæc animi tranquillitas, hæc vera est lætitia. Paradigma hujus nobilissimum Tobias. Erat is senex & eger: senectus enim ipsa est morbus erat cæcus, erat egens & pauper saltatibus ereptis, in aulã regem habebat hostem, importunam domi & acerbam conjugem, irrisores cognatos; & tamen non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitate evenit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vite sue. Ita divinæ voluntati ac providentiæ omnia commisit, se à Deo non penitus deferendum scivit, ita Deo placuisse tranquillè tulit, ita reliquum vite suæ in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Domini in pace perrexit. Ita prolixus, ita sanè, non contristabit justum, quidquid ei acciderit. Hæc Pietas vera, hæc incerta est lætitia, hæc vita longa. Nam licet quandoque impii diu vivant, non tamen pergunt cum bono profectu timoris Dei in pace; quamvis pii citius moriantur, obdormiunt tamen in bonâ senectute. Melior vita, bona quàm longa. Satis diu vixit, qui bene vixit. Vita quæ sceleribus impeditur, non vivitur, sed perditur. Præclare dixit Ambrosius: Inspiciens in bello nutritur & in discordiis justus in senectute bonâ vivit, quia bene senescit: Injustorum autem nemo quamvis cornicibus vivacibus diuturniore vitâ vixerit. Ille ergo bene senescit, qui bene senescit. Hæc vitæ diuturnitas in omnium est potestate. Ita cuiuslibet volenti senescere permissum. Miserat Hieronymus ad Paulum Concordiensem centum annorum vegetissimum senem epistolam: in eâ senis optimi sanctos mores, corpus validum, ætatem insolite prolixam longævam eleganter commendans: Ece, ait, jam centenus ætatis circulus volvitur: & tu semper præcepta Domini custodiens, futura beatitudinem vitæ per presentia exempla meditaris. Oculi puro lumine vigent: pedes imprimunt certa vestigia: auditus penetrabilis, dentes candidi, vox sonora, corpus solidum, & succi plenum: cani cum rubore discrepant, vires cum ætate differunt. Non memoria tenacitatem, ut in plerisque cernimus, antiquior senectû dissolvit. Non calidi acumen ingenii frigidus sanguis obrundit. Non contractam rugis faciem arata frons exasperat, non denique tremula manus per curvos, cetera tramites errantem stylum ducit. Futuræ nobis resurrectionis virorem in te Dominus ostendit, ut peccati sciamus esse, quod ceteri adhuc viventes præmoriuntur in carne; justitia, quod tu adolescentiam in alienâ ætate mentiris. Et quamquam multis istam corporis sanitatem, etiam peccatoribus evenire videamus: tamen illis hoc diabolus mimistrat, ut peccati tibi Dominus præstat, ut gaudeas. Vide te, obsecro, quàm peritè hic juvenis centum annorum geminis radicibus illis Sobrietate, & Pietate sit usus ad vitam ultra seculum propagandam.

Hæc ergo lætitia prolixus vera, hæc Pietas est verè longæva, ita suam divinæ Voluntati subjungere, ut in eo solo suavissimè acquiescat, quod Dei nutu consilioque geritur. Inde nullæ super ullo infortunio audientur querelæ, sed quæcunque adversa acciderint, animo vultuque hilari excipientur. Dei consilium in omnibus approbabitur: Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.

Tobias uterque in mercenarium suum munificentissimus.

Præsumam ad finem decurramus, liceat hic aliquid curiosioris quaestunculæ movere de Tobia cane, de nepotibus, de salario, quod comiti caelesti ab utroque Tobia est positum. Quid opus, dixerit quis, tam minuta in codices sacros mittere? cum è diverso longè majoris ponderis videantur ommissa. Paucis ad ista respondendum.

§. I.

Cum Tobias à paternâ domo non procul abesset: Tunc, ait historicus sacer, præcurrit canis, qui simul fuerat in viâ, & quasi nuntius adveniens, blandimento suo curabat. Nec illud videtur grandis momenti. Anna autem sedebat secus viam quotidie in supercilio montis unde spectare poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum ejus vidit à longè, & illico agnovit venientem filium suum, curruque nuntiavit viro suo dicens: Ecce venit filius tuus. Et consurgens cæcus pater ejus, cepit offendens pedibus currere, & datâ manu puero occurrit obviam filio suo. Nec istud tantum ponderis videri posset, cum alibi ommissa, quæ scire cuperemus, myseria.

Miratur Simon Cassianus de Dei filio humanam mortalitatem induente, hoc unum ab Evangelii præconibus dictum: Verbum caro factum est. De Christo nato hoc solum: Et peperit filium suum primogenitum. De Christo in cruce acto: Crucifixum eum. Nos seriem rei gestæ quarimus, & nosse avemus, an in jacente, an verò in erectâ & stante cruce, num tribus aut quatuor clavibus sit fixus, myrrhatum vinum acerbus an dulcis potus fuerit, quod acriter eruditi litigant. Quis vulnere in Christo numerus, quot millia spectatorum morientium adfuerint. Plurima sunt ejuscemodi, quæ memoratu digna, & pæne necessaria præminutis aliis videantur fuisse recensenda.

Ajo summarim. 1. Sunt quamplurima voluminis divini tam sublimia, ut ea verbis nequeant satis attingi. Hinc Spiritus divinus sæpe factum, non facti modum enuntiat. 2. Ut enim considerationis promeritum remaneret integrum, magis illa talia cogitari voluit, quam scripi dicit. 3. Ut major daretur locus Fidei. Sic Eucharistiæ arcanum oratione angustâ clausum, ut fides tantò esset valentior, quantò extrinsecus ad eam impulsus esset debilior. Fides enim, quod Gregorius dixit, non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.

Quod illa, quæ videntur minutiora, spectat, complerant divinis paginis mandata talia. Quàm illud præscæ legis, non minutum duntaxat, sed pane sordidulum videatur: Habebis locum extra castra, ad quem egredieris ad requisita natura, gerens paxillum in balteo, cumque sederis, fridies per circuitum, & egesta humo operies, quo relevatus es. Sed & causam adjungit: Dominus enim tuus ambulat in medio castrorum. Quàm accuratè scribit Marthæus iter Domini Jesu è Bethphage in urbem Hierosolymæ, ubi rami per viam sparsi, substrata venientis pedibus vestes, canis plebei, asina & asellus vestetaria jumenta, imò & ephippium, Apostolorum vestimenta diligenti calamo contignantur. Quàm conquestivè Joannes cæci oculos subactâ māsulâ è luto, & salivâ peritos recenset? Idem jam redidivum Christum in litore stantem, & discipulorum naviculam ducentis cubitis ab eo distitam, trecentos quinquaginta tres pisces capros annotat cum curâ. Rem miram! Fuit, qui Babylonica fornacis flammæ velut ad ulnam metiretur, & earum altitudinem quadraginta novem cubitos pronuntiaret: Fuit igitur, qui cymbæ à ripâ distantiam, fuit qui piscium capturam numeraret,

meraret, & non fuit, qui Christi flagellati & in crucem
 acti plagas & vulnera ad aliquem numerum revocaret?
 Ita Paulus Timotheo Asia primati rem vilissimam
 commendans: Penulam, inquit, quam reliqui Throade apud
 Carpum, tecum asser, & libros, traducis membranas. De regni
 acti Christi disciplinam maxime agit, & cura
 est penne: Ita præcurrentem ac blandientem canem
 historia Tobie memorat. Quod observans Ambrosius:
 Talis, inquit, canis viator, & comes Angeli est, quem Raphael
 in libro prophetico non otiose sibi & Tobie filio adjungendum
 esse putavit. Quando perrexit, ut Asmodæum fugaret, firmaret
 copulam conjugalem. Memor enim affectus gratia pellitur
 demonium, stabilitur conjugium. Muta itaque bestie specie
 sanctus Raphael Angelus, Tobie juvenis, quem tuendum rece-
 perat, ad relationem gratie erudiebat affectum. Quis enim non
 erubescat gratiam bene de se merentibus non referre, cum vi-
 deat etiam bestias refugere crimen ingrati? Et illa impartita
 alimonia servas memoriam, tu non servas salutis acceptas: Quid
 nos dignum referimus nostro creatori, cuius cibo vescimur? Ni-
 mirum, quod Jobus monet, interroga jumenta, & doce-
 bunt te, volatilia cali & indicabunt tibi.

§. II.

Deinde mentionem canis injicit sacra histo-
 riæ commendantæ; hæc enim verè sic gæta,
 prout narrata sunt, ne quis adeo admiranda visum aut
 figmentum crederet. Ita suas insuper figuras, signifi-
 catus, allegorias habent, quas Doctores sacri explicant,
 uti hunc ipsum Tobie canem venerabilis Beda sibi sum-
 pfit ad humanos mores transferendum, & nos supra de
 illo plura.

Omnis igitur scriptura, Paulo teste, utilis est ad docen-
 dum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiuendum in justi-
 tia. Idcirco Chrysofomus auditores suos ad summam
 reverentiam divinis paginis habendam excitans: Ego
 autem, inquit, omnes vos obsecro, ne simpliciter ea, quæ in scri-
 pturis sacris contenta sunt, transitis. Nihil enim hic scriptum
 est, quod non multas sensuum habeat divitias. Quandoquidem
 divino spiritu afflatus propheta locuti sunt, ideo ut à spiritu scri-
 pturæ ingentem in se contineret thesaurum. Neque enim vel syllaba,
 vel apiculus est in sacris litteris, in cuius profundo non sit
 granulum thesaurus. Atque hoc idem repetens: Neque enim
 syllaba, ait, nec, apicem in divina scriptura præterire oportet.

Ergo & domesticæ canis mentionem injicit divinus
 codex, ut vel hinc etiam Dei providentiæ & liberalitas
 tantò altius infigatur peccatori. Deus in suis famulis re-
 munerandis est liberalissimus. Antea in Tobie domo
 morat & lætus habitabat. Nunc omnia gaudis refe-
 ta: nec canis ipse expers est lætitiæ. Quam facili mo-
 mento Deus omnia mutat! In læctu & excidit familia
 subinde nec canibus parsum, ita communi familia læti-
 tia nec ipsum canem divina liberalitas vult excludi.
 Idcirco etiam Deus hæc in speciem modica conscribi
 voluit, ut ad omnia vel minutissima quæque vigilantissi-
 mam Dei providentiam extendi probissimè capere-
 mus. De eâ Christus pro concione disserens non Eliam
 à dapiferis corvis nutritum, non Israël populum, * in
 solitudine quadraginta paltum in exemplum statuit,
 sed ad apiculas flosculos, animalcula vilissima nos mit-
 tit. Quæ omnia Deus perinde curat ut maxima. De hoc
 ad populum perorans Christus: Nomen, inquit, duo passe-
 res esse & vaneunt, & unus ex illis non cadet in terram sine pa-
 tre vestro. Passerculus etiam ita providet Deus, ut eorum
 nullus sine certâ Dei destinatione involvatur reti. Cap-
 tis hoc, Christiane? Ergo si quis obliquo te oculo strin-
 gat, verbulo maligno feriat, petulant manu tangat,
 exerrante pede trudar, obvio de viâ non cedat, si ancilla
 focaria olus adurat, aut plus æquo carnes saliat, aut pil-
 tem malè condiat, si famulus offam effundat, aut infere-
 vinum infundat, si uxor ogganat, si filius non obediat,
 si amicus deserat, si labor non respondeat, si spes desti-

Tom. II.

tuat, si feliciter cæprum sinistrè cadat; cujusmodi
 mille solent obtingere quotidie, quæ omnia singulaque
 non minus divinæ Voluntari ac Providentiæ, quam
 summa rerum momenta sunt tribuenda; ab illa liqui-
 dem origine fluunt. In minimis etiam agnoscendus
 Deus, qui illa omnia ab omni æternitate prævidit, &
 voluit ut essent, vel delicti pœna, vel promerendi præ-
 mii materia.

Ergo in rebus etiam minutissimis ad Dei Providen-
 tiam & voluntatem horum omnium originem, & au-
 ctorem Deum identidem respiciendum, cum non tan-
 tum non passerculus ex aère, sed nec capillus è capite,
 sed nec foliolum ex arbore deflaat, quin Deus ita fieri
 & præviderit, & voluerit. Vox Christi est: Amen dico
 vobis, donec transeat calum & terra, iota unum aut unus apex
 non præteribit à lege. Facilius est calum & terram præterire,
 quam de lege unum apicem cadere. Lex æterna voluntas &
 Providentiæ divina, nec apice uno falli possunt nec falle-
 re: omnia hoc circulo clausa. Nec ullam punctulum hinc
 exerrat. Armatura in omnes acerbos casus est optima,
 assidue istud animo volutare: Deus ita prævidit, ita vo-
 luit, vel ut malè meritum castiget, vel ut bene meritum
 remuneret.

§. III.

Quod Tobie posteros & seros nepotes attinet, ita
 pagina divina loquitur: Omnem hereditatem domus Tob.
 cap. 14. Regulus ipse percepit, viditque, quintam generationem.
 Prodigium pœne inauditum. Sed calculum ponamus. Tobias
 Annus v. junior anno ætatis suæ vigesimo quarto conjugem du-
 xit; annis nonaginta novem universè vixit; mortem
 obiit anno post Orbem conditum ter millesimo qua-
 dringentesimo decimo, post templum Hierosolymis
 structum trecentis octoginta octo. Ante diem natalem
 Christi sexcentis quadraginta tribus annis. Addit,
 quod summo admittandum: Viditque, quintam generati-
 onem. Ita Tobie junior fuit pater, fuit avus, proavus,
 abavus, atavus. Ita idem habuit filios, habuit nepotes,
 pronepotes, abnepotes, & atnepotes, idque hoc ordi-
 ne. Tobias natu minor habuit septem filios, horum pri-
 mogenitus Eleazar genuit nepotem Nadabum, Nada-
 bus progenuit Salemothum pronepotem; Salemothus
 progenuit Jadium abnepotem, Jadius progenuit Na-
 thanaëlem atnepotem: hunc ipsum & priores alios om-
 nes vidit, dum vixit Tobias: ita generationem quintam
 vivendo attingit. Res profus oblutescenda, cui nec
 sacra, nec profana, nec Græca, nec Romana, nec barba-
 ra historia geminam probatis tabulis proferre possit.
 Potuisse id fieri, cum ætatis primæ homines octingen-
 tos, nonngentos annos excederent, nihil est dubii, factum
 esse non pronuntiat divinus scriptor. De Josepho Mo-
 ses Geneleos auctor: Et vidit Ephraim filios, inquit, usque
 ad tertiam generationem, nimirum proavus pronepotes.
 At verò abnepotes & atnepotes non vidit, abavus &
 atavus non fuit. Admirandum hoc pœne inauditum,
 Tobias hoc servatum. Nec enim otiose id affirmant pa-
 gine sacre de pauperum laudatissimo benefactore.
 Non fallax Salomonis oraculum est. Anima que benedi-
 cit, impinguabitur. Quidquid de virtutibus aliis eruditissi-
 ma disserant volumina, encomium singulare obtinet
 elemosyna: Hic nobilissimus Christianæ charitatis
 actus, singulariter placet Deo præ ceteris virtutibus. In
 2. 2. qu. 32. elemosynæ largitorem Deus non liberalis tantum &
 effusus, sed liberalissimus, effusissimus est. Peccus divi-
 num thesauris omnibus immensè abundantissimum
 elemosynis vult expugnari. Elemosyna in cælo ratio-
 nissima apud Deum potest omnia. Quisquis id credere
 potest, id etiam sentire ac experiri potest. Non fallunt,
 nec inaniter promittunt Christi voces. Verumtamen, date
 elemosynam. & ecce omnia munda sunt vobis. Fiducia magna,
 inquit Tobias, est coram summo Deo elemosyna omnibus
 facientibus eam. Quænam elemosyna ab omni peccato omnia

LII

omnia

Solis To-
 bias vidit
 quintam
 generati-
 onem.
 Gen. cap. 30.
 vers. 22.
 Prov. cap. 11.
 vers. 25.
 Ita S. Tho.
 2. 2. qu. 32.
 art. 1. con-
 clus.
 Deus in e-
 lemosynæ
 largitorem
 est libera-
 lissimus.
 Luc. cap. 11.
 vers. 41.
 Tob. cap. 4.
 v. 11. & 12.

Gen. cap. 30.
 vers. 22.
 Prov. cap. 11.
 vers. 25.
 Ita S. Tho.
 2. 2. qu. 32.
 art. 1. con-
 clus.
 Deus in e-
 lemosynæ
 largitorem
 est libera-
 lissimus.
 Luc. cap. 11.
 vers. 41.
 Tob. cap. 4.
 v. 11. & 12.

omnia munda sunt vobis) & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras. Anima qua benedicit, impinguabitur. Et en illustrissimum specimen piæ liberalitatis in utroque Tobia.

§. IV.

Tobias minor natu sex hebdomades domo abfuit, quod tempus peregre consumpsit & in itinere. Hinc suo, quem conduxerat, mercenario Raphaëli Angelo, non nisi quinque nostrates florenos & novem victoriatos debuisset locatæ operæ.

Hoc autem, in antecessum non ignoremus. Quod Romanis denarius, hoc Græcis drachma, Italis Julius, Hispaniæ est Realis, octo trientes, vel crucigeros, aut duos victoriatos pretiæ æquans. Hinc denarius diurnus tam militum, quam operarum & mercenariorum mercès diurna. Non nescio denarium quandoque novem, imò etiam duodecim crucigeris æstimatum. Pretium tamen denarii consuetum octo crucigeri. Quocirca mercenarii opera sex hebdomadibus impenta florenos quinque, victoriatos novem exigebat. Hanc Angelo mercedem debuit Tobias. Hic jam liberalitatem parentis & filii mirissimam probe consideremus. Uterque Tobias mercenarium suum vocantes rogare cœperunt,

* Militare in diem stipendium.

Utriusque Tobie in mercenarium liberalitas.

Tob. c. 2. v. 5.

Tob. cap. 4. vers. 21. Talentum auri, seu majus habet 6750. philippeos. Talentum argenti, seu minus habet philippeos 600. Tob. cap. 8. vers. 24.

Idem c. 11. vers. 18.

Summa argenti mercenarium ab utroque Tobia oblata.

ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ estrulerunt, acceptam habere. Tres attulit partes filius, easque sanè opulentas. Pars prima decem talenta, quæ Gabelus sibi commodata reddidit expuncto nomine; sunt hæc sex millia philippeum. Hoc debitum parens filio exigendum committens: Indico etiam tibi fili mi, ait, dedisse me decem talenta argenti, dum adhuc infantulus esses, Gabelo in Reges civitate Medorum, & chirographum ejus apud me habeo. Hoc igitur nomen Gabelus expedit. Ita Tobias sex millia philippeorum, seu octo millia florenorum retulit, primam allatorum partem. Pars altera, dos Sara, quam ei parens dedit, Raguel, vir inter Medos primarius, cui servi & ancillæ, familia copiosa, multumque pecoris fuit. Hic in suis facultatibus minimum decem millia florenorum numeravit. Atqui Raguel, quod sacra pagina affirmat, de omnibus, quæ possidebat, dimidiam partem dedit Tobia, & fecit hanc scripturam, ut dimidia pars, quæ supererat, post obitum eorum Tobia domino deveniret. Ergo dotis nomine dedit Tobia Raguel, quinque millia florenorum, atque hoc pars altera. Pars tertia allatorum erat supellex, vasa, multum pecoris, servi & ancillæ. Nam, quod facit historicus tradit: Post septem dies ingressa est Sara, uxor filii ejus, & omnis familia, & pecora sana, & cameli, & pecunia multa uxoris, sed & illa pecunia, quam receperat à Gabelo.

Sumamus igitur ex allatis triplicibus his bonis partem dimidiam hac ratione, ex octo florenorum millibus, millia quatuor; è quinque millibus, duo millia & quingentos florenos subtrahamus. Ergo dimidia pars allatorum erunt sex millia florenorum, & quingenti. Hanc argenti summam obtulerunt mercenario pater atque filius, & rogare cœperunt, ut dignaretur accipere. Honesta sanè merces pro sex hebdomadibus in itinere consumptis sex florenorum millia rependere, supellectilem & pecora non computamus. Et tamen nesciverunt esse Angelum, quem sic remuneratum voluerunt.

§. V.

Idete, obsecro, videte liberalitatem summam utriusque Tobie, quam largâ & explicatâ manu, quam prolixo & munifico animo, quam benignâ & liberali voluntate in suum sese mercenarium effuderint! Tulerunt eum in partem, dimidium omnium, quæ allata fuerant, honorum offerendo. Tenax alius, præparcus, & sordidus Nabal florenulos quinque deprompisset, adjecisset forsân mercedulam, seu stipem honorariam non grandem; & hanc liberalitatem suam aut cælo appingendam, aut æternis annalibus dignam censuisset. Hi duo

A viri misericordiæ dimidiam summam, tam moneta, quam ceterorum beneficâ mente offerunt, idque non verbis solum honorificis, sed ingenue, atque serio; nam & precibus agunt, ut bene merentis verecundiam expugnent.

Hinc mira cæli effusio in hanc familiam; hinc abundantia & felicitas divina, quæ in his tribus potissimum eluxit. 1. Non filios tantum & nepotes, sed & nepotum filios pronepotes, sed & horum filios abnepotes; denique, quod pæne fidem superet, abnepotum filios atnepotes, cum gaudio vidit. 2. Non paternam tantum & maternam hereditatem adiit, sed & soceri, & socris, quibus oculos clausit, ex affe heres fuit. Scriptoris sacri verba sunt: Invenit, eos incolumes in senectute bonâ, & curam eorum gessit, & ipse clausit oculos eorum, & omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit. Opulentia singularis, & divini favoris spectabile argumentum. 3. Super omnia verò Terribilissimum illud, quod additur. Omnis cognatio ejus, & omnis generatio ejus, in bonâ vitâ, & in sanctâ conversatione permansit, ut accepti essent tam Deo quam hominibus, & civitatibus habitantibus in terrâ. Elogium multò illustrius. Nempe anima, qua benedicit, impinguabitur. Benedicere, Salomoni est, elemosynam dare. Hinc Origeni, anima benedictio est, quæ in egenos benefica est. Hoc sensu dixit Paulus: Qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Divinis paginis idem est, Benedictio & Elemosyna. Hinc & Salomon seipsum explicans iisdem monitis, phrasi diversâ: Alii dividunt propria, inquit, & divores fiunt: Alii rapiunt non sua, & semper in egestate sunt; Anima, quæ largitur dat, pinguet; & qui inebriat, ipse quodque inebriabitur; & qui satiat pauperes, ipse quoque satiabitur. Ubi elemosynæ, ibi caelestium donorum copiosæ pluvia. Hanc ob causam Tobias filio præcipiens: Quomodo poteris, inquit, ita esto misericors. Si abundes, da plenâ, da utraq; manu, abundanter tribue: si difficultate domestica labores, & exiguum tibi fuerit, ne dicas: Largiri non est Tobie meum: res angusta domi vetat. Da quantum potes, & etiam exiguum libenter impertiri stude. Quis dispendii habet elemosyna. Quidquid erogas in egenos lucrum est, thesaurus est expensis nullis minuendus. Quoniam elemosyna ab omni peccato, & à morte liberat. Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Millies iterumque millies expendendum illud: Quidquid meum, id mihi fecistis. Manducet Deus panem in celo, ait Chryzologus, quem pauper accepit in terra. Da ergo panem, da potum, da pecuniam, da vestimentum, si Deum vis habere debitorem, non judicem. Misericordem hominem nescit divinus ignis exurere. Si metuere non vis gehennam, animosè in egenos exerce crumenam. Summus elemosynarum largitor Deus est, cum amulatorem videt, sibi similem, suam effigiem videt. Petrus Chryzologus, quem dixi, elemosynas largiter dandas suadet & convincit brevi hac ratione: Clamat Deus; misericordiam volo homo: da Deo, quod vult, si vult tibi dari à Deo, quod vis. Fratres, prandium nostrum sit pauperis cena, ut Christi mensa fiat nostrum prandium. Homo, dando pauperi, dat tibi, quia, quod pauperi non dederis, hoc alii relinquere cogèris. Hoc solum tibi retinebis, quod pauperi dederis.

CAPUT XVII.

Tobias Senior providentiæ ac justitiæ divina scientissimus.

Bi Angelus vale supremum dixit, & humanis oculis se subduxit, Tobias cum omni familiâ suâ in terram sese abiecit, & affusus humo continis tribus horis divinæ bonitatis gratias egit. Ita precando tribus horis consumpsit. Historicus sacer testatur: Tunc prostratus per horas tres in faciem, benedixerunt Deum. Divinis laudibus finitis, Aperiens Tobias senior os suum, benedixit Domino, & dixit, Magnus es, Domine, in æternum, & in omnia sæcula.